

Uitdam, 11 september 2020

Betr: concept-RES Noord-Holland Zuid

Geachte leden van het RES-team,

Het is geen geheim dat Stichting De Kwade Zwaan een groot liefhebber is van het open veenweidelandschap van Waterland-Oost. Zij komt hier al 20 jaar voor op en zal dit blijven doen. Zij begrijpt ook dat een energietransitie wereldwijd noodzakelijk is. Een complexe klus, die onze aandacht vraagt. We vinden echter dat de waarde van ons waardevolle landschap niet zonder meer mag worden aangetast. Ik ben het eens met de stelling van de Rijksadviseur voor de fysieke leefomgeving, Berno Strootman, dat je bij de energietransitie het landschap als vertrekpunt en integratiekader zou moeten hanteren. Dat vraagt om een aanpak op landelijk niveau. In dat opzicht vinden wij het concept niet helemaal geslaagd.

RES-proces

Ikzelf heb namens DKZ meegedaan aan het participatieproces, opgezet i.s.m. met de gemeenten voor het maken van het concept-RES-Noord-Holland-Zuid. Op zich goed georganiseerd. Echter, slechts een selecte groep inwoners was hiervan op de hoogte, meestal op eigen initiatief. Door de manier van informatie denken veel organisaties en bewoners dat in iedere gemeente windmolens en/of zonneweiden moeten worden geplaatst vanwege het adagium dat iedereen zijn steentje moet bijdragen. Om draagvlak te creëren willen sommige gemeenten, waaronder de Gemeente Waterland, dat bewoners eigenaar worden van de windmolens. Ook middels sponsoring kan draagvlak worden verkregen. De Coöperatie Windenergie Waterland sponsort bijvoorbeeld verschillende maatschappelijke initiatieven om mensen mee te laten profiteren van de opbrengsten. Deze coöperatie wil meer windmolens oprichten.
Stichting DKZ vindt dit geen goede manier voor het maken van goede ruimtelijke afwegingen ten aanzien van het plaatsen van windmolens en zonneweiden. DKZ is van mening dat sommige gebieden zich beter lenen voor duurzame-energieproductie dan andere en dat daarom op een grotere schaal dan gemeentelijk niveau bekeken moet worden waar wat het beste kan gebeuren.

Adviezen College van Rijksadviseurs

Het College van Rijksadviseurs (CRa) heeft in twee adviezen de energietransitie op landelijke schaal benaderd vanuit ruimtelijk oogpunt en vanuit de logica van systemen èn in samenhang met andere maatschappelijke opgaven. Alleen dan zal de energietransitie een succes worden volgens het CRa.

Onze toekomstige energievraag bestaat volgens het CRa uit drie min of meer gelijke delen, te weten: (1) besparingen, (2) duurzame warmte als geothermie, aquathermie en nog te ontwikkelen technieken en (3) elektriciteit die voornamelijk met wind en zon wordt opgewekt. Voorgesteld wordt het grootste deel van de elektriciteit op de Noordzee op te wekken.[1]

Het CRa heeft in het Verkenningsontwerp Via Parijs haar advies uitgewerkt waar elektriciteit middels wind en zon het beste kan worden opgewekt op het land. Zij adviseert te kiezen voor **geconcentreerde windturbine locaties in grootschalige, rationele landschappen** waaronder jonge ontginningen, grootschalige zeekleipolders, grootschalige havengebieden en hoogveenontginningen en op plekken waar het 't hardst waait (Wieringermeer, Flevoland, oostzijde van Zeeuwse eilanden, delen van West-Brabant). Daarnaast lenen grootschalige bedrijventerreinen en glastuinbouwgebieden, zeehavens Rotterdam, Noordzeekanaalgebied, Eemshaven en de havens bij Terneuzen en Vlissingen zich het beste voor concentraties van windturbines. Zonne-energie kan het beste zoveel mogelijk decentraal plaatsvinden op gevels en daken van gebouwen. De ruimte langs snelwegen kan ook mogelijkheden bieden. Landbouw- en natuurgronden niet.[2]

DKZ vindt de CRa-benadering verstandig. Het heeft onder meer een scherp oog voor zowel landschappelijke inpassing als inpassing in de energie-infrastructuur en voor maatschappelijk draagvlak. DKZ mist in de concept-RES NHZ aandacht voor deze adviezen van het CRa.

Kwaliteitsbeeld Noord-Holland 2050
Verder wordt in het concept-RES NHZ voorbijgegaan aan het, in opdracht van de provincie Noord-Holland door landschapsarchitecten in samenwerking met de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (Jandirk Hoekstra), gemaakte Kwaliteitsbeeld Noord-Holland 2050. Daarin staat (evenals in het Cra) dat de energieopwekking middels wind en zon het beste kan worden geconcentreerd. Kleinere opstellingen werken nivellerend op de kwaliteit en beleving van landschappen. Nadrukkelijk wordt geadviseerd niets op te richten in natuurgebieden, weidevogelleefgebieden, cultuurhistorische bijzondere landschappen en niet in gebieden met een hoog risico van verstoring van vogels.

Ook in het **Advies PARK bij de concept Regionale Energiestrategieën Noord-Holland van Steven Slabbers** staan een aantal uitspraken en aanbevelingen die DKZ onderschrijft:

- "De energieparken worden dusdanig gespreid ontwikkeld dat zij als een 'niesbui' over het Noord-Noord-Hollands landschap komen te liggen". Dit is niet wenselijk.
- "De gespreide ontwikkeling staat op gespannen voet met de ruimtelijke kwaliteit, zal onvermijdelijk leiden tot een nivellering van de landschappelijke verscheidenheid als ook van de biodiversiteit."
- "Mijn advies is om vanuit het schaalniveau van de provincie als geheel de uitkomsten van de studies per deelregio **nog eens tegen het licht te houden** en daarbij de kwantitatieve energieopgave sterker te verbinden met de andere opgaven waar de provincie voor staat:

[1] Panorama Nederland, College van Rijksadviseurs, 6 december 2018, blz 73.
[2] Via Parijs, een ontwerpverkenning naar een klimaatneutraal Nederland, College van Rijksadviseurs, september 2019, blz 66-69

behoud van ruimtelijke kwaliteit, versterken van de biodiversiteit, het versterken van de recreatieve kracht van het landschap, klimaatadaptatie en transitie van de landbouw." DKZ ondersteun dit advies.

Werkgebied Stichting DKZ – concept-RES NHZ
Het werkgebied van DKZ behelst het Markermeer/IJmeer, de Waterlandse kust van Hoorn tot Amsterdam, het gebied achter de Noorder IJ- en Zeedijk tot de N247 en het gebied van de Gemeente Waterland. Dit gebied is nagenoeg volledig bestempeld als natuurgebied of bijzonder provinciaal landschap in de zin van de nieuwe provinciale omgevingsverordening, die dit najaar wordt vastgesteld door de Provinciale Staten van Noord-Holland.

DKZ is het eens met de conclusies en aanbeveling van het CRa en de PARK. In zijn algemeenheid betekent dat er in de regio Waterland géén plaats is voor windmolens. Voor zonnecellen is alleen ruimte op al bebouwde locaties maar niet in natuurgebieden en op agrarische grond (wèl op de daken van boerenschuren, die liggen nog lang niet vol).

In de concept-RES NHZ worden een aantal (potentiële) locaties/zoekgebieden genoemd. Hieronder volgen onze specifieke opmerkingen ten aanzien van deze locaties.
Het gaat om de locaties:

1. Marken, gemeente Waterland: zon op de Bukdijk;
2. De Nes, gemeente Waterland: wind;
3. Langs A7, A8, A10: wind en/of zon op schermen en in de middenberm;
4. Landelijk gebied ten noorden van de A-10, Landelijk Noord van de gemeente Amsterdam: wind en/of zon (inclusief smalle strook langs A10 specifiek voor wind)
5. Markermeer, gemeente Amsterdam: zon en wind.

Ad 1: Zonnepanelen op de Bukdijk zou een mogelijkheid kunnen zijn, maar volgens mijn laatste informatie werkt de schittering van de voor vogels. Dit moet worden uitgezocht. Hoe dan ook ligt de locatie midden in Natura2000-gebied.

Ad 2: De Nes ligt in een Natura2000-gebied en in of grenst direct aan het bijzonder provinciaal landschap. Het plaatsen van windmolens op die plek heeft een nivellerende werking op dit kleinschalige landschap. De weilanden in de directe omgeving maken deel uit van het weidevogelkerngebied. Volgens de Nationale windmolenrisicokaart is het risico voor verstoring van vogels daar het hoogst. Vanwege deze redenen zijn wij tegen het plaatsen van nieuwe windmolens in De Nes. Er vinden veel vliegbewegingen van vogels plaats van het open Markermeer naar de Gouwzee, waar wordt gerust en gefoerageerd.

Ad 3: Wij zijn voorstander van zon op windschermen en in de middenberm. Het plaatsen van windmolens is niet wenselijk vanwege het hoge risico voor verstoring van vogels en de ligging van deze snelwegen in of grenzend aan bijzondere cultuurlandschappen en natuurgebieden. Windmolens hebben een nivellerende werking op de kwaliteit en beleving daarvan.

Ad 4: Het landelijk gebied ten noorden van de A10 betreft zowel landbouwgrond als natuurgebieden en is volledig bestempeld als bijzonder provinciaal landschap of als Natuurnetwerk Nederland. Het plaatsen van windmolens en/of zonneweiden is

daarom niet wenselijk. Daarenboven is het niet wenselijk vanwege het hoge risico voor verstoring van vogels.

Ad 5: Het Markermeer is een Natura2000-gebied, dus een natuurgebied waarin windmolens en zonnevelden niet wenselijk zijn. Het plaatsen van windmolens in de voorziene strook heeft daarenboven een nivellerende werking op de kwaliteit en beleving van het daaraan grenzende bijzonder provinciaal landschap. Bovendien is er een zeer hoog risico voor de verstoring van vogels.

Conclusie

Het werkgebied van onze stichting omvat vrijwel uitsluitend unieke natuur- en cultuurlandschappen, die vooral voor landbouw worden gebruikt. Het oprichten van windmolens en zonnevelden heeft een nivellerende werking op zowel de kwaliteit als de beleving daarvan. Volgens de Nationale windmolenrisicokaart van Vogelbescherming Nederland heeft bijna het gehele gebied het hoogste risico voor verstoring van vogels door windmolens. Daarom pleiten wij er voor bovengenoemde adviezen van het CRa en landschapsontwerpers te volgen en alleen zon op gevels, daken, parkeerplaatsen en geluidsschermen langs wegen en dergelijke op te nemen in de RES-NHZ.

Hoogachtend,

M.H.J. Verhorst-Van Leeuwen

Stichting De Kwade Zwaan
Uitdammer Dorpsstraat 55
1154 PT Uitdam
Tel: 020-4031485
Mob. 0655780948